

ตอนที่ 3 การปฏิบัติการออกกำลังกาย

ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การอบอุ่นร่างกาย (Warm-up) จำนวน 8 ท่า ใช้เวลา 6 นาที

1. การบริหารร่างกาย (Exercises) จำนวน 13 ท่า

มีการปฏิบัติทำการบริหารร่างกายตามกำหนดดังนี้

สัปดาห์ที่ 1- 2 “เตรียมพร้อมร่างกาย” ปฏิบัติท่าละ 2 เซต จำนวน 13 ท่า ใช้เวลา 6 นาที

สัปดาห์ที่ 3- 4 “ขยายช่วงเวลา” ปฏิบัติท่าละ 4 เซต จำนวน 13 ท่า ใช้เวลา 12 นาที

สัปดาห์ที่ 5- 6 “ค้นหาความมั่นใจ” ปฏิบัติท่าละ 6 เซต จำนวน 13 ท่า ใช้เวลา 18 นาที

สัปดาห์ที่ 7- 8 “สดใสชีวิตยั่งยืน” ปฏิบัติท่าละ 8 เซต จำนวน 13 ท่า ใช้เวลา 24 นาที

3. การผ่อนคลายร่างกาย (Cool-Down) จำนวน 10 ท่า ใช้เวลา 10 นาที

การอบอุ่นร่างกาย (Warm-up)

ก่อนการฝึกตามโปรแกรมผู้รับการฝึกจะต้องอบอุ่นร่างกายเพื่อเตรียมกล้ามเนื้อและระบบการทำงานต่าง ๆ ของร่างกายให้พร้อมที่จะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยป้องกันการบาดเจ็บที่อาจจะเกิดขึ้นกับกล้ามเนื้อ เอ็น และข้อต่อในการเคลื่อนไหว ซึ่งมีรายละเอียดในการปฏิบัติดังต่อไปนี้

ท่าที่	กิจกรรม	จำนวนครั้ง
1	ท่าเอนตัวไปด้านหลัง	8
2	ท่าบริหารส่วนหลัง	8
3	ท่าบริหารแขน มือและนิ้วมือ	8
4	ท่าบริหารลำตัวด้านข้าง	8
5	ท่าบริหารหัวไหล่ด้านบน	8
6	ท่าบริหารข้อมือและข้อเท้า	8
7	ท่าบริหารลำตัว	8
8	ท่าหมุนข้อมือและข้อเท้า	8

หมายเหตุ ช่วงการอบอุ่นร่างกายและการยืดเหยียดกล้ามเนื้อให้ปฏิบัติอย่างช้า ๆ โดยเน้นการยืดเหยียดกล้ามเนื้อ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้กล้ามเนื้อ พร้อมที่จะปฏิบัติกิจกรรมในการออกกำลังกาย ใช้เวลา 6 นาที

ท่าเตรียมบริหารร่างกาย

ภาพผนวกที่ 5 ท่าเตรียมบริหารร่างกาย

ภาพผนวกที่ 6 ปฏิบัติท่าทำเท้าสลับซ้าย-ขวา

การอบอุ่นร่างกาย (Warm-up)

1. ทำเอนตัวไปด้านข้าง

วัตถุประสงค์ พัฒนาความอ่อนตัวและความแข็งแรงของกล้ามเนื้อลำตัวด้านข้าง

ประโยชน์ที่ได้ แขน ด้านหลังลำตัว หัวไหล่และการทรงตัว

แขน และด้านหลังลำตัวเหยียดตึงไม่ปวดเมื่อย เกิดความอ่อนตัวของร่างกาย ยืดกล้ามเนื้อด้านข้างลำตัวจากแขนถึงสะโพกและยืดกล้ามเนื้อหลังส่วนล่าง

หัวไหล่ หัวไหล่เหยียดตึง กล้ามเนื้อหัวไหล่ (Deltoid) ได้ยืดเต็มที่ หัวไหล่เคลื่อนไหวเกิดความแข็งแรง และมีความอ่อนตัว ทำนี่เป็นทำยืดกล้ามเนื้อด้านข้างลำตัว

การทรงตัว การเอียงลำตัวตามแขน ทำให้มีการเคลื่อนไหวสามารถทรงตัวอยู่ในลักษณะที่ดี

วิธีปฏิบัติ

ท่าเริ่มต้น ยืนแยกเท้าห่างกัน 1 ช่วงไหล่ ยกแขนขึ้นเหนือศีรษะ พร้อมทั้งเอนลำตัวไปทางด้านซ้ายและขวา นับเป็น 1 ครั้ง

ข้อกำหนดในการปฏิบัติ ปฏิบัติตั้งแต่ท่าเริ่มต้น ปฏิบัติจนครบ 8 ครั้ง

หมายเหตุ ทำเอนตัวไปด้านข้างผู้สูงอายุต้องเอนตัวไปทางด้านซ้ายและขวาได้อย่างน้อย 60 องศา

ภาพผนวกที่ 7 ทำเอนตัวไปด้านข้าง

2. ท่าบริหารส่วนหลัง

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาความอ่อนตัวหลังส่วนล่าง แขน และขาส่วนบน

ประโยชน์ที่ได้ หลัง ส่วนล่าง แขน ขาด้านหลัง และหัวไหล่

หลัง ช่วยยืดกล้ามเนื้อหลังส่วนล่าง

แขน เพิ่มกำลังและการเคลื่อนไหวของไหล่และแขน

ขาส่วนบน เพิ่มกำลังกล้ามเนื้อขาส่วนบน และเพิ่มกำลังกล้ามเนื้อของไหล่

วิธีปฏิบัติ

ท่าเริ่มต้น ยืนแยกเท้าห่างกัน 1 ช่วงไหล่ ประสานมือที่ศีรษะ ก้มตัวลงทางแขนออกด้านข้าง ยกตัวขึ้นเหยียดแขนขึ้นเหนือศีรษะ พร้อมกับแอ่นอกขึ้นพร้อมเงยหน้า นับเป็น 1 ครั้ง

ข้อกำหนดในการปฏิบัติ ปฏิบัติตั้งแต่ท่าเริ่มต้น ปฏิบัติจนครบ 8 ครั้ง

หมายเหตุ ท่าบริหารส่วนหลังต้องก้มตัวได้อย่างน้อย 60 องศา เข้าต้องดึงศอกก้มเงยช้า ๆ สำหรับผู้สูงอายุที่มีปัญหากระดูกสันหลังและมีโรคประจำตัว ระวังระวังในการออกกำลังกาย ทำนี้

ข้อควรระวัง ค่อย ๆ ปฏิบัติ ทำช้า ๆ ขณะก้มตัว

ภาพผนวกที่ 8 ท่าบริหารส่วนหลัง

3. ท่าบริหารแขน มือและนิ้วมือ

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อแขนและมือ

ประโยชน์ที่ได้ กล้ามเนื้อแขน มือ

แขน กล้ามเนื้อแขนเกิดความแข็งแรง

ข้อมือ เพิ่มกำลังกล้ามเนื้อมือ

วิธีปฏิบัติ

ท่าเริ่มต้น ยืนแยกเท้าห่างกัน 1 ช่วงไหล่ กางแขนขนานกันกับพื้น ยืนมือตรงไปข้างหน้า กำมือ
เต็มที่แล้วเหยียดนิ้วออกเต็มที่นับ 1 ครั้ง

ข้อกำหนดในการปฏิบัติ ปฏิบัติตั้งแต่ท่าเริ่มต้น ปฏิบัติจนครบ 8 ครั้ง

ภาพผนวกที่ 9 ท่าบริหารแขน มือและนิ้วมือ

4. ท่าบริหารลำตัวด้านข้าง

วัตถุประสงค์ พัฒนาความอ่อนตัวของหัวไหล่

ประโยชน์ที่ได้ หัวไหล่

หัวไหล่ เพิ่มการเคลื่อนไหวและเพิ่มกำลังกล้ามเนื้อของไหล่

วิธีปฏิบัติ

ท่าเริ่มต้น ยืนแยกเท้าห่างกัน 1 ช่วงไหล่ แขนทั้งสองแนบชิดลำตัว ยกไหล่ซ้ายขึ้นลง สลับยกไหล่ขวาขึ้น-ลง นับเป็น 1 ครั้ง

ข้อกำหนดในการปฏิบัติ ปฏิบัติตั้งแต่ท่าเริ่มต้น ปฏิบัติจนครบ 8 ครั้ง

ภาพผนวกที่ 10 ท่าบริหารลำตัวด้านข้าง

5. ท่าบริหารหัวไหล่ด้านบน

วัตถุประสงค์ พัฒนาความอ่อนตัวของหัวไหล่ และเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ upper trapezius

ประโยชน์ที่ได้ หัวไหล่ และมือ

หัวไหล่ หัวไหล่ยืดขึ้น และย่อไหล่ลงเพิ่มการเคลื่อนไหวของหัวไหล่
มือ ข้อมือกำและเหยียดช่วยเพิ่มกำลังและความแข็งแรงของมือ

วิธีปฏิบัติ

ท่าเริ่มต้น ยืนแยกเท้าพอประมาณ แขนทั้งสองแนบชิดลำตัว มือกำหลวม ๆ ยกไหล่ซ้ายและขวา ขึ้นพร้อมกัน มือทั้งสองกำแน่น ลดไหล่ซ้ายและขวาลงพร้อมกัน มือทั้งสองกางนิ้วออก นับเป็น 1 ครั้ง

ข้อกำหนดในการปฏิบัติ ปฏิบัติตั้งแต่ท่าเริ่มต้น ปฏิบัติจนครบ 8 ครั้ง

ภาพผนวกที่ 11 ท่าบริหารหัวไหล่ด้านบน

6. ท่าบริหารข้อมือ และข้อเท้า

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อหลังส่วนล่างและข้างลำตัว

ประโยชน์ที่ได้ ข้อมือ แขน ไหล่ หลังส่วนล่างและข้างลำตัว

ข้อมือ กำข้อมือทำให้เกิดกำลังกล้ามเนื้อข้อมือ

แขน แขนเหยียดตึง เพิ่มกำลังการเคลื่อนไหวของแขน

ไหล่ เพิ่มการเคลื่อนไหวของไหล่

หลังส่วนล่างและข้างลำตัว ช่วยยึดกล้ามเนื้อหลังส่วนล่างและข้างลำตัว

วิธีปฏิบัติ

ท่าเริ่มต้น ยืนแยกเท้าห่างกัน 1 ช่วงไหล่ กำมือองแขนให้กำปั้นอยู่ตรงหน้าอก พุงก้มมัดตรง ๆ ขึ้นไปเหนือศีรษะ (ชกฟ้า) แล้วดึงแขนกับที่เดิม ทำซ้าย-ขวา นับเป็น 1 ครั้ง ลำตัวเฉียงตามแขนที่ชกฟ้า

ข้อกำหนดในการปฏิบัติ ปฏิบัติตั้งแต่ท่าเริ่มต้น ปฏิบัติจนครบ 8 ครั้ง

ภาพผนวกที่ 12 ท่าบริหารข้อมือ และข้อเท้า

7. ท่าบริหารลำตัว

วัตถุประสงค์ เพื่อเพิ่มกำลังแขน และเพิ่มความแข็งแรงให้กับอุ้งเท้า ข้อเท้า น่อง และฝ่าเท้า การทรงตัว

ประโยชน์ที่ได้ แขน หัวไหล่ อุ้งเท้า ข้อเท้า น่องและลำตัว

แขน หัวไหล่ แขนทั้ง 2 ชูขึ้นเกิดการยืดเหยียดของแขนและหัวไหล่และช่วยการทรงตัว

อุ้งเท้า ข้อเท้าและน่อง ช่วยเพิ่มความแข็งแรงให้กับอุ้งเท้า ข้อเท้าและน่อง ลำตัว ลำตัวเหยียดขึ้นเพื่อช่วยในการทรงตัว

วิธีปฏิบัติ

ท่าเริ่มต้น ยืนแยกเท้าห่างกัน 1 ช่วงไหล่ ปลายเท้าชี้ไปด้านหน้า เขย่งปลายเท้าโดยยกส้นเท้าขึ้นพร้อมกับชูแขนทั้งสองขึ้น เหนือศีรษะ ให้ปลายนิ้วหัวแม่มือชิดกัน ช่วยบริหารลำตัวและการทรงตัว ลดส้นเท้าลง นำแขนทั้งสองกลับมาแนบชิดลำตัว นับเป็น 1 ครั้ง

ข้อกำหนดในการปฏิบัติ ปฏิบัติตั้งแต่ท่าเริ่มต้น ปฏิบัติจนครบ 8 ครั้ง

หมายเหตุ เขย่งปลายเท้าโดยยกส้นเท้าขึ้นเหนือพื้นอย่างน้อย 1 นิ้ว

ภาพผนวกที่ 13 ท่าบริหารลำตัว

8. ท่าหมุนข้อมือและข้อเท้า

วัตถุประสงค์ เพื่อเพิ่มการเคลื่อนไหวของข้อมือและข้อเท้า

ประโยชน์ที่ได้ ข้อมือ และข้อเท้า

ข้อมือ และข้อเท้า เพิ่มกำลังของกล้ามเนื้อข้อมือและข้อเท้า และเพิ่มการเคลื่อนไหวของข้อมือและข้อเท้า

วิธีปฏิบัติ

ท่าเริ่มต้น ยืนแยกเท้าห่างกันพอประมาณ หมุนข้อมือและข้อเท้าเป็นวงกลมตามเข็มนาฬิกา และหมุนกลับทวนเข็มนาฬิกาสลับกัน นับเป็น 1 ครั้ง

ข้อกำหนดในการปฏิบัติ ปฏิบัติตั้งแต่ท่าเริ่มต้น ปฏิบัติจนครบ 8 ครั้ง

ภาพผนวกที่ 14 ท่าหมุนข้อมือและข้อเท้า

การบริหารร่างกาย (Exercise)

การบริหารร่างกาย จำนวน 13 ท่า เพื่อให้กล้ามเนื้อ และส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้ทำงาน ยืดเหยียด ข้อต่อต่าง ๆ ได้เคลื่อนไหว ระบบต่าง ๆ ในร่างกาย มีการประสานงานเช่น สายตา มือ เท้า และแขน การเคลื่อนไหวกระทำอย่างต่อเนื่อง ทำให้ระบบไหลเวียนโลหิตทำงานมากขึ้น หัวใจเต้นเร็วขึ้น

ท่าการบริหารร่างกาย จำนวน 13 ท่า มีดังต่อไปนี้

1. ท่าคอเคลื่อนไหว
2. ท่ายืนแกว่งแขนขึ้น-ลง
3. ท่าเดิน 4 มุม
4. ท่าก้าวแตะซ้าย-ขวา พร้อมเหยียดแขน
5. ท่าทรงตัวด้านข้าง
6. ท่าย่อเข่าแอ่นตัว
7. ท่าเหยียดแขน โยกตัว
8. ท่าสี่สลับข้าง
9. ท่าตั้งวงบนล่าง
10. ท่าบริหารแขนไหลซ้าย-ขวา
11. ท่าเอียงตัวกลม
12. ท่าเอนตัวสลับแขน
13. ท่าชูมือก้มลงแตะพื้น

ข้อกำหนดในการปฏิบัติ

- สัปดาห์ที่ 1-2 “เตรียมพร้อมร่างกาย” ปฏิบัติท่าละ 2 เซต ใช้เวลา 6 นาที
 สัปดาห์ที่ 3-4 “ขยายช่วงเวลา” ปฏิบัติท่าละ 4 เซต ใช้เวลา 12 นาที
 สัปดาห์ที่ 5-6 “ค้นหาความมั่นใจ” ปฏิบัติท่าละ 6 เซต ใช้เวลา 18 นาที
 สัปดาห์ที่ 7-8 “สดใสชีวิตยั่งยืน” ปฏิบัติท่าละ 8 เซต ใช้เวลา 24 นาที

1. ท่าคอเคลื่อนไหว

วัตถุประสงค์ พัฒนาความอ่อนตัวของคอ

ประโยชน์ที่ได้ ความแข็งแรงขา หัวเข่า คอและหัวไหล่

การย่อเท้าอยู่กับที่เป็นการพัฒนากระดูกข้อเท้า (ankle joint) กล้ามเนื้อขาส่วนล่าง และส่วนบน หัวเข่าช่วยป้องกันการบาดเจ็บบริเวณขาและเป็นกิจกรรมการบริหารกายที่ดี ทำให้ปวดและหัวใจมีความอดทนและแข็งแรง

กระดูกสะบ้าหัวเข่า (Patella) และเอ็นหัวเข่า (Patella ligament) ได้เคลื่อนไหว

ตลอดทำให้เอ็นไม่ยึดติดมีความยืดหยุ่นอ่อนตัว ไม่มีปัญหาเรื่องข้อเข่าเสื่อม

ทำให้กล้ามเนื้อของคอ sterno didomustoid และ upper trapeziur แข็งแรงจะช่วยให้ยืนในลักษณะที่ดี

หัวไหล่ (Shoulder) ของ Deltoid เขยิบคดดึงยึดกล้ามเนื้อไหล่ ทำให้หัวไหล่แข็งแรง

วิธีปฏิบัติ

ท่าเตรียม ย่ำเท้าสลับซ้าย-ขวา นับเป็น 1 ทำไปเรื่อย ๆ จนถึงนับ 8 และนับถอยหลังจาก 8 นับถึง 1

ท่าบริหาร ท่าเริ่มต้นยืนแยกเท้า 1 ช่วงไหล่

จังหวะที่ 1 ยืนแยกเท้า 1 ช่วงไหล่ เอียงคอไปทางด้านขวา จังหวะที่ 2 คอตั้งตรง

จังหวะที่ 3 เอียงคอไปทางด้านซ้าย จังหวะที่ 4 คอตั้งตรง จังหวะที่ 5 ก้มหน้าลง

จังหวะที่ 6 เงยหน้าขึ้นตั้งตรง จังหวะที่ 7 เงยหน้าไปมองฟ้า จังหวะที่ 8 กลับมาอยู่

ท่าเริ่มต้น

มือ เท้าสะเอว ข้อศอกอยู่ด้านข้าง

หมายเหตุ เงยหน้ามากไปจะเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย

ภาพผนวกที่ 15 ท่าคอเคลื่อนไหว

2. ทำยืนแกว่งแขนขึ้น-ลง

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาการทรงตัว

ประโยชน์ที่ได้ ความแข็งแรงขา แขน ข้อเท้า สันเท้า อู้งเท้า และน่องและช่วยการทรงตัว

ความแข็งแรงขา การย่อเท้าอยู่กับที่เป็นการพัฒนากระดูกข้อเท้า กล้ามเนื้อขาส่วนล่าง และส่วนบน

แขน เกิดความอ่อนตัวของหัวไหล่และเกิดความแข็งแรง

ต้นขา เกิดความแข็งแรง

ปลายเท้าและสันเท้า ใช้น้ำหนักช่วยเพิ่มความแข็งแรงให้กับอู้งเท้า ข้อเท้า และน่อง
การทรงตัว ทำให้อยู่ในลักษณะที่ค้ำไม่เอียงไปด้านใดด้านหนึ่ง

วิธีปฏิบัติ

ท่าเตรียม ย่ำเท้าสลับซ้าย-ขวา นับเป็น 1 ทำไปเรื่อย ๆ จนถึงนับ 8 และนับถอยหลังจาก 8 นับถึง 1

ท่าบริหาร ยืนแยกเท้า 1 ช่วงหัวไหล่ เขย่งปลายเท้าโดยยกส้นเท้าขึ้นนับจังหวะ 1 ถึงจังหวะ 4 พร้อมกับชูแขนทั้งสองเหนือศีรษะเพื่อช่วยการทรงตัว จังหวะที่ 5 ถึง จังหวะที่ 8 ค่อย ๆ ลดส้นเท้าลงพร้อมกับเหวี่ยงแขนผ่านลำตัวไปด้านหลัง

ศีรษะ ตั้งตรง

หมายเหตุ เขย่งปลายเท้าโดยยกส้นเท้าขึ้นเหนือพื้นดินอย่างน้อย 1 นิ้ว

ภาพผนวกที่ 16 ทำยืนแกว่งแขนขึ้น-ลง

3. ท่าเดิน 4 มุม

วัตถุประสงค์ พัฒนาความแข็งแรงกล้ามเนื้อขาและแขน

ประโยชน์ที่ได้ ความแข็งแรงขา หัวเข่า ลำต้น ข้อมือ นิ้วมือและหัวไหล่

ความแข็งแรงขา การย่อเท้าอยู่กับที่เป็นการพัฒนากระดูกข้อเท้า (ankle joint) กล้ามเนื้อขาส่วนล่างและส่วนบน หัวเข่าช่วยป้องกันการบาดเจ็บที่เกิดจากแรงกระแทก ตลอดจนทำให้เอ็นไม่ยึดติด มีความยืดหยุ่นอ่อนตัว

ลำตัว เคลื่อนไหวเกิดความแข็งแรง

ข้อมือ, นิ้วมือ ข้อไม่ยึดติด, ไม่ปวด เอ็นไม่ยึดติด

หัวไหล่ มีการเคลื่อนไหวเกิดความแข็งแรง

วิธีปฏิบัติ

ท่าเตรียม ย่ำเท้าสลับซ้าย-ขวา นับเป็น 1 ทำไปเรื่อย ๆ จนถึงนับ 8 และนับถอยหลังจาก 8 นับถึง 1

ท่าบริหาร จังหวะที่ 1 ก้าวเท้าซ้ายไปด้านหน้า พร้อมกับชูมือทั้งสองขึ้นเหนือศีรษะแนบชิดหู มือกำหลวม ๆ จังหวะที่ 2 ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า จังหวะที่ 3 นำเท้าซ้ายกลับมาอยู่ในท่าเริ่มต้น จังหวะที่ 4 นำเท้าขวากลับมาอยู่ในท่าเริ่มต้น และลดมือขวาลงมาระดับอก จังหวะที่ 5 ถึงจังหวะที่ 8 ก็นับเหมือนกับจังหวะที่ 1 – จังหวะที่ 4 เช่นกัน

ภาพผนวกที่ 17 ท่าเดิน 4 มุม

4. ท่าก้าวแตะซ้าย-ขวา พร้อมเหวี่ยงแขน

วัตถุประสงค์ พัฒนาความอ่อนตัวของกล้ามเนื้อแขน ไหล่ ขา และการทรงตัว

ประโยชน์ที่ได้ ความแข็งแรงขา หัวเข่า ข้อเข่า ลำตัว และหัวไหล่

ความแข็งแรงขา การย่อเท้าอยู่กับที่เป็นการพัฒนากระดูกข้อเท้า (ankle joint) กล้ามเนื้อขาส่วนล่างและส่วนบน

หัวเข่า ช่วยป้องกันการบาดเจ็บบริเวณขาและข้อเข่า

ข้อเข่า มีการเคลื่อนไหวซ้ายและขวา ไม่เป็นข้อยึดติด

ลำตัว เคลื่อนที่เกิดความสมดุล ตัวตรง

หัวไหล่ เกิดการเคลื่อนที่ขึ้นลง ทำให้หัวไหล่ส่วนหน้าและส่วนหลังเกิดการยืดหยุ่น

วิธีปฏิบัติ

ท่าเตรียม ย่ำเท้าสลับซ้าย-ขวา นับเป็น 1 ทำไปเรื่อย ๆ จนถึงนับ 8 และนับถอยหลังจาก 8 นับ ถึง 1

ท่าบริหาร จังหวะที่ 1 ก้าวเท้าซ้ายไปแตะด้านข้าง เหวี่ยงแขนทั้ง 2 จากด้านขวาไปด้านซ้าย จังหวะที่ 2 ก้าวเท้าขวาไปชิดเท้าซ้าย มือทั้ง 2 ชูขึ้นเหนือศีรษะด้านซ้าย จังหวะที่ 3 ก้าวเท้าไปแตะด้านข้าง เหวี่ยงแขนทั้งสองจากด้านซ้ายไปทางด้านขวา จังหวะที่ 4 ก้าวเท้าซ้ายไปชิดเท้าขวามือทั้งสอง ชูขึ้นเหนือศีรษะด้านขวา ทำสลับกัน ในจังหวะที่ 5 ถึงจังหวะที่ 8 ทำเหมือนจังหวะที่ 1 ถึง จังหวะที่ 4

ภาพผนวกที่ 18 ท่าก้าวแตะซ้าย-ขวา พร้อมเหวี่ยงแขน

5. ท่าทรงตัวด้านข้าง

วัตถุประสงค์ พัฒนาการทรงตัวและความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน ไหล่ และ ขา

ประโยชน์ที่ได้ ความแข็งแรงขา แขน หัวไหล่ และลำตัว

ความแข็งแรงขา การย่อทำอยู่กับที่เป็นการพัฒนากระดูกข้อเท้า หัวเข่าได้เคลื่อนไหว

ยืดหยุ่น ทำให้เอ็นหัวเข่าไม่ยึดติด

แขน แขนกางออกด้านข้างเกิดความอดทนและแข็งแรง

หัวไหล่ มีการเคลื่อนไหวยืดหยุ่นและไม่ยึดติด

ลำตัว ลำตัวทรงทำให้เกิดการทรงตัวที่ดี

วิธีปฏิบัติ

ท่าเตรียม ย่ำเท้าสลับซ้าย-ขวา นับเป็น 1 ทำไปเรื่อยๆ จนถึงนับ 8 และนับถอยหลังจาก 8 นับถึง 1

ท่าบริหาร จังหวะที่ 1 ถึงจังหวะที่ 8 ยกเท้าซ้ายและน่องเท้าขวา แขนทั้งสองกางออกนับ 1 ถึง 8 ทำสลับกัน

ศีรษะ เอียงและหัวไหล่ด้านที่ยกเท้าขึ้นและ

หมายเหตุ ท่าทรงตัวด้านข้าง ผู้สูงอายุยกเท้าขึ้นและน่องอย่างน้อยเหนือข้อเท้า แต่ยกเท้าเหนือหัวเข่าไม่ได้

ภาพผนวกที่ 19 ท่าทรงตัวด้านข้าง

6. ทำย่อเข่าแอ่นตัว

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาความอ่อนตัวและความแข็งแรงกล้ามเนื้อขา เขน และหัวไหล่

ประโยชน์ที่ได้ ความแข็งแรงขา หัวเข่า เขนและหัวไหล่

ความแข็งแรงขา การย่อเข่าอยู่กับที่เป็นการพัฒนากระดูกข้อเท้า (ankle joint) กล้ามเนื้อขาส่วนล่างและส่วนบน

หัวเข่า ช่วยป้องกันการบาดเจ็บบริเวณขาและ ข้อหัวเข่า

เขน เขนทั้ง 2 เคลื่อนไหวยืดหยุ่นเกิดความอ่อนตัว

หัวไหล่ เคลื่อนไหวตลอดเวลาไม่เกิดข้อยึดติดสามารถเพิ่มหรือลดการยืดเหยียดได้

วิธีปฏิบัติ

ท่าเตรียม ย่ำเท้าสลับซ้าย-ขวา นับเป็น 1 ทำไปเรื่อย ๆ จนถึงนับ 8 และนับถอยหลังจาก 8 นับ ถึง 1

ท่าบริหาร ท่าเริ่มต้น ยืนแยกเท้า 1 ช่วงไหล่ กระดูกสันหลังอยู่ในท่าที่สมดุล หัวไหล่ผ่อนคลายไม่ยกไหล่ กางเขนออกไปด้านหลัง เขนอยู่ในระดับเดียวกับหัวไหล่ หรือต่ำกว่าเล็กน้อย จังหวะที่ 1 ย่อเข่าเล็กน้อยคั่นเขนไปด้านหลัง จังหวะที่ 2 ยึดตัวขึ้นกางเขนมาอยู่ด้านข้างระดับเดียวกับหัวไหล่ จังหวะที่ 3 ถึงจังหวะที่ 8 ทำเหมือนจังหวะที่ 1 และ จังหวะที่ 2 สลับกัน นับเป็น 1 เซต

ภาพผนวกที่ 20 ทำย่อเข่าแอ่นตัว

7. ท่าเหยียดแขนโยกตัว

วัตถุประสงค์ พัฒนาความอ่อนตัวของกล้ามเนื้อต้นขาส่วนล่างและส่วนบน และแขน

ประโยชน์ที่ได้ ความแข็งแรงขา หัวเข่า ข้อมือ ข้อศอกและหัวไหล่

ความแข็งแรงขา การย่อเท้าอยู่กับที่เป็นการพัฒนากระดูกข้อเท้า (ankle joint) กล้ามเนื้อขาส่วนล่างและส่วนบน หัวเข่าช่วยป้องกันการบาดเจ็บบริเวณขาและเป็นกิจกรรมการบริหารกายที่ดี ทำให้ปอดและหัวใจมีความอดทนและแข็งแรง **หัวเข่า** กระดูกสะบ้าหัวเข่า (Patella) ได้เคลื่อนไหวเกิดความยืดหยุ่นทำให้เอ็นหัวเข่าแข็งแรงไม่มีปัญหาเรื่อง เข่าเสื่อม **ข้อมือ** ข้อมือได้มีการเคลื่อนไหว เข้า-ออกช่วยสร้างความแข็งแรงและความอดทนให้กับข้อมือ **ข้อศอก** ข้อศอกเคลื่อนไหวขณะที่ย่อเท้าเข้าหากันและออกจากกัน ทำให้เกิดความแข็งแรง และเกิดความอ่อนตัวของข้อมือข้อศอกและหัวไหล่**หัวไหล่** หัวไหล่ (Shoulder) มีการเคลื่อนไหวเข้า-ออก ทำให้ไหล่ส่วนบนและไหล่ส่วนหน้าหน้ายืดหยุ่นเกิดความอ่อนตัว

วิธีปฏิบัติ เท้าและแขน

ท่าเตรียม ย่อเท้าสลับซ้าย-ขวา นับเป็น 1 ทำไปเรื่อยๆ จนถึงนับ 8 และนับถอยหลังจาก 8 นับถึง 1

ท่าบริหาร ยืนเท้าชิด จังหวะที่ 1 ก้าวเท้าซ้ายไปทางด้านข้าง 1 ช่วงไหล่ แขนทั้ง 2 ข้าง ยกขึ้นระดับอก ข้อมือคว่ำลงด้านหน้า ปลายนิ้วหัวแม่มือชิดกัน จังหวะที่ 2 แยกปลายนิ้วออกจากกันโดยให้หันออกไปด้านข้าง เท้าซ้ายย่อรับน้ำหนัก จังหวะที่ 3 และจังหวะที่ 4 ปฏิบัติเหมือนกับจังหวะที่ 1 และจังหวะที่ 2 สลับข้าง ปฏิบัติครบ 8 จังหวะ นับเป็น 1 รอบ สิริระ ตั้งตรง

หมายเหตุ เพื่อไม่ให้เกิดการบาดเจ็บควรแยกเท้าไม่เกิน 1 ช่วงไหล่

ภาพผนวกที่ 21 ท่าเหยียดแขน โยกตัว

8. ทำซี้สลับข้าง

วัตถุประสงค์ พัฒนาความอ่อนตัวของแขนด้านข้างและลำตัวด้านข้าง

ประโยชน์ที่ได้ ความแข็งแรงขา หัวเข่า การทรงตัว มือ ข้อศอก หัวไหล่และสะโพก

ความแข็งแรงขา การย่อทำอยู่กับที่เป็นการพัฒนากระดูกข้อเท้า (ankle joint) กล้ามเนื้อขาส่วนล่างและส่วนบน หัวเข่าช่วยป้องกันการบาดเจ็บบริเวณขาและเป็นกิจกรรมการบริหารกายที่ดี ทำให้ปอดและหัวใจมีความอดทนและแข็งแรง **หัวเข่า** กระดูกสะบ้าหัวเข่า (Patella) ได้เคลื่อนไหวเกิดความยืดหยุ่นทำให้เอ็นหัวเข่าแข็งแรงไม่มีปัญหาเรื่องเข่าเสื่อม **การทรงตัว** ขณะที่มีการเคลื่อนไหวไปทางด้านข้าง ท่าทางและการทรงตัวดี เนื่องจากมีความแข็งแรงขาดี **มือและข้อศอก** มือและข้อศอกมีการเคลื่อนไหว ยึดเหยียดดึงทำให้ไหล่ส่วนหน้า มีมุมการเคลื่อนไหวสามารถเพิ่มหรือลดการยึดเหยียดได้ **หัวไหล่และสะโพก** หัวไหล่และด้านข้างของสะโพก ยึดเหยียดไปทางด้านข้าง ทำให้ยืดหยุ่นเกิดความอ่อนตัว

วิธีปฏิบัติ

ท่าเตรียม ย่ำเท้าสลับซ้าย-ขวา นับเป็น 1 ทำไปเรื่อย ๆ จนถึงนับ 8 และนับถอยหลังจาก 8 นับ ถึง 1

ท่าบริหาร ก้าวเท้าซ้ายไปด้านข้าง นับจังหวะ 1 เท้าขวาชิดเท้าซ้ายนับจังหวะ 2 ก้าวเท้าขวาไปด้านข้าง นับจังหวะ 3 และนำเท้าซ้ายมาชิดเท้าขวานับจังหวะ 4 ปฏิบัติครบ 8 จังหวะ นับเป็น 1 รอบ

มือ มือซ้ายและมือขวาคว้างระดับหน้าอก ให้ข้อศอกขนานกับพื้น จังหวะที่ 1 จังหวะที่ 2 ใช้มือขวาชี้ไปทางหางคิ้วซ้าย จังหวะที่ 3 และ 4 ทำสลับกับจังหวะที่ 1 และ 2 ปฏิบัติครบ 8 จังหวะนับเป็น 1 รอบ

ภาพผนวกที่ 22 ทำซี้สลับข้าง

9. ทำตั้งวงบนล่าง

วัตถุประสงค์ พัฒนาความอ่อนตัวของข้อมือ หัวไหล่ และแขน

ประโยชน์ที่ได้ ความแข็งแรงขา หัวเข่า ข้อมือ ข้อศอก และหัวไหล่

ความแข็งแรงขา การย่อเท้าอยู่กับที่เป็นการพัฒนากระดูกข้อเท้า (ankle joint) กล้ามเนื้อขา ส่วนล่างและส่วนบน หัวเข่าช่วยป้องกันการบาดเจ็บบริเวณขาและเป็นกิจกรรมการบริหารกาย ที่ดี ทำให้ปอดและหัวใจมีความอดทนและแข็งแรง **หัวเข่า** กระดูกสะบ้าหัวเข่า (Patella) ได้เคลื่อนไหวเกิดความยืดหยุ่นทำให้เอ็นหัวเข่าแข็งแรงไม่มีปัญหาเรื่องเข่าเสื่อม **ข้อมือ** ข้อมือยืดเหยียดตั้งวงระดับบนและล่าง มีการเคลื่อนไหวทำให้ข้อมือเกิดความยืดหยุ่น **ข้อศอก** ข้อศอกเคลื่อนไหวตามจังหวะขณะที่ข้อมือเหยียดไปด้านข้างทำให้ข้อศอกเกิดความแข็งแรงและเกิดความเคลื่อนไหวอ่อนตัว **หัวไหล่** หัวไหล่ย่อเหยียดขึ้นลง ทำให้หัวไหล่ส่วนหน้าเกิดความยืดหยุ่น

วิธีปฏิบัติ

ท่าเตรียม ย่ำเท้าสลับซ้าย-ขวา นับเป็น 1 ทำไปเรื่อย ๆ จนถึงนับ 8 และนับถอยหลังจาก 8 นับ ถึง 1

ท่าบริหาร จังหวะที่ 1 ถึงจังหวะ 3 มือขวาหงายมือขึ้นระดับคิ้ว ยกขึ้นระดับไหล่ มือซ้ายหงายขึ้น นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้แตะกันอยู่ที่ท้อง จังหวะที่ 4 มือซ้ายหงายมือขึ้น ระดับคิ้วซ้าย มือขวาหงายขึ้น นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้แตะกันอยู่ที่ท้อง จังหวะที่ 5 -8 ปฏิบัติเหมือน จังหวะที่ 1 - 4 สลับกัน ปฏิบัติครบ 8 จังหวะ นับ 1 รอบ **ศิรณะ** ตั้งตรง

ภาพผนวกที่ 23 ทำตั้งวงบนล่าง

10. ทำบริหารแขนไหล่ซ้าย-ขวา

วัตถุประสงค์ พัฒนาความอ่อนตัวและความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน และขา

ประโยชน์ที่ได้ ความแข็งแรงขา หัวเข่า แขน และด้านหลังของลำตัว หัวไหล่ และการทรงตัว

ความแข็งแรงขา การย่อทำอยู่กับที่เป็นการพัฒนากระดูกข้อเท้า (ankle joint) กล้ามเนื้อขาส่วนล่างและส่วนบน หัวเข่าช่วยป้องกันการบาดเจ็บบริเวณขาและเป็นกิจกรรมบริหารกายที่ดี ทำให้ปวดและหัวใจมีความอดทนและแข็งแรง **หัวเข่า** กระดูกสะบ้าหัวเข่า (Patella) ได้เคลื่อนไหวเกิดความยืดหยุ่นทำให้เอ็นหัวเข่าแข็งแรงไม่มีปัญหาเรื่องเข่าเสื่อม **แขนและด้านหลังของลำตัว** แขนและด้านหลังของลำตัวเหยียดตึง ทำให้เกิดความอ่อนตัวของร่างกาย มีการยืดกล้ามเนื้อด้านข้างจากแขนถึงสะโพก **หัวไหล่** หัวไหล่เหยียดตึงเต็มที่ ทำนี้เป็นท่าที่ยืดกล้ามเนื้อด้านข้างหัวไหล่ เกิดความแข็งแรงและมีความยืดหยุ่น **การทรงตัว** ความแข็งแรง กล้ามเนื้อขาส่วนบนและส่วนล่างแข็งแรง มีการยืดหยุ่นขณะที่ยกมือ ทั้ง 2 ขึ้นเหนือศีรษะเอียงไปทางซ้ายและทางขวา การทรงตัวดีไมโอนอนข้างใดข้างหนึ่ง

วิธีปฏิบัติ

ท่าเตรียม ย่ำเท้าสลับซ้าย-ขวา นับเป็น 1 ทำไปเรื่อย ๆ จนถึงนับ 8 และนับถอยหลังจาก 8 นับ ถึง 1

ท่าบริหาร ยกมือซ้าย และมือขวาเหนือศีรษะ โบกสะบัดไปทางซ้ายและขวา ตามจังหวะที่นับ นับ จังหวะ 1 ถึง จังหวะ 8 **ศีรษะ** โยกไปด้านข้างซ้ายและขวาสลับไปมา

ภาพผนวกที่ 24 ทำบริหารแขนไหล่ซ้าย-ขวา

11. ท่าเอียงตัวลู่อม

วัตถุประสงค์ พัฒนาความอ่อนตัวของแขน ไหล่ ขาและกล้ามเนื้อหลังด้านข้างลำตัว

ประโยชน์ที่ได้ ความแข็งแรงขา บริหารแขนและด้านหลังของลำตัว หัวไหล่ และหัวเข่า

ความแข็งแรงขา การย่อทำอยู่กับที่เป็นการพัฒนากระดูกข้อเท้า (ankle joint) กล้ามเนื้อขาส่วนล่างและส่วนบน หัวเข่าช่วยป้องกันการบาดเจ็บบริเวณขาและเป็นกิจกรรมการบริหารกายที่ดี ทำให้ปอดและหัวใจมีความอดทนและแข็งแรง **หัวเข่า** กระดูกสะบ้าหัวเข่า (Patella) ได้เคลื่อนไหวยืดหยุ่นทำให้เอ็นหัวเข่า ไม่ยึดติด ไม่มีปัญหาเรื่องเข่าเสื่อม **แขนและด้านหลังของลำตัว** แขนและด้านหลังของลำตัวเหยียดตึงไม่ปวดเมื่อย ทำให้เกิดความอ่อนตัวของร่างกายยืดกล้ามเนื้อด้านข้างจากแขนถึงสะโพก **หัวไหล่** หัวไหล่เหยียดตึง กล้ามเนื้อหัวไหล่ (deltoid) ได้ยืดเต็มที่ หัวไหล่เกิดความแข็งแรงและมีความอ่อนตัว เป็นท่าที่ยืดกล้ามเนื้อด้านข้าง **หัวเข่า** กระดูกสะบ้าหัวเข่า (Patella) ได้เคลื่อนไหวยืดหยุ่นทำให้เอ็นหัวเข่าไม่ยึดติด ไม่มีปัญหาเรื่องเข่าเสื่อม

วิธีปฏิบัติ

ท่าเตรียม ย่ำเท้าสลับซ้าย-ขวา นับเป็น 1 ทำไปเรื่อยๆ จนถึงนับ 8 และนับถอยหลังจาก 8 นับถึง 1

ท่าบริหาร มือทั้ง 2 ชูขึ้นเหนือศีรษะเอียงไปทางด้านขวานับจังหวะที่ 1 จนถึงจังหวะที่ 8 ทำสลับกันด้านซ้ายก็ทำเช่นเดียวกัน **ศีรษะ** เอียงตามหรือไล่ตัวตามด้านซ้ายและขวา

ภาพผนวกที่ 25 ท่าเอียงตัวลู่อม

12. ท่าเอนตัวสลับแขน

วัตถุประสงค์ พัฒนาความอ่อนตัวของหัวไหล่ แขน ขาและด้านข้างของลำตัว

ประโยชน์ที่ได้ ความแข็งแรงขา หัวเข่า มือ แขนและหัวไหล่

ความแข็งแรงขา การย่อตัวอยู่กับที่เป็นการพัฒนากระดูกข้อเท้า (ankle joint) กล้ามเนื้อขาส่วนล่างและส่วนบน หัวเข่าช่วยป้องกันการบาดเจ็บบริเวณขาและเป็นกิจกรรมการบริหารกายที่ดี ทำให้ปวดและหัวใจมีความอดทนและแข็งแรง **หัวเข่า** กระดูกสะบ้าหัวเข่า (Patella) ได้เคลื่อนไหวเกิดความยืดหยุ่นทำให้เอ็นหัวเข่าแข็งแรงไม่มีปัญหาเรื่องเข่าเสื่อม**มือและแขน** แขนทั้งสองกางออกเหยียดตึงเกิดความแข็งแรง การหงายมือ คว่ำมือบิดแขน บิดข้อมือทำให้ข้อมือเคลื่อนไหวยืดหยุ่นได้ดี ทำให้ข้อมือแข็งแรง **หัวไหล่** กล้ามเนื้อหัวไหล่ใบเซ็บและไตรเซ็ปบิด ทำให้หัวไหล่เหยียดตึงเกร็งช่วยพัฒนาให้หัวไหล่แข็งแรง

วิธีปฏิบัติ

ท่าเตรียม ย่ำเท้าสลับซ้าย-ขวา นับเป็น 1 ทำไปเรื่อย ๆ จนถึงนับ 8 และนับถอยหลังจาก 8 นับ ถึง 1

ท่าบริหาร มือทั้งสองกางออกระดับเอว จังหวะนับ 1 แขนซ้ายหงายมือขึ้น แขนขวางอข้อศอกคว่ำข้อมือลง จังหวะที่ 2 แขนขวาหงายขึ้น แขนซ้ายงอศอกคว่ำข้อมือลง ปฏิบัติสลับกันไปจนถึง จังหวะที่ 8 นับเป็น 1 รอบ

ภาพผนวกที่ 26 ท่าเอนตัวสลับแขน

13. ทำชুমือก้มลงแตะพื้น

วัตถุประสงค์ พัฒนาความอ่อนตัวของกล้ามเนื้อหลังส่วนล่าง และส่วนบน

ประโยชน์ที่ได้ ความแข็งแรงขา หัวเข่า ข้อมือ ข้อศอก คอ และหลังส่วนล่าง

ความแข็งแรงขา การย่อท่าอยู่กับที่เป็นการพัฒนากระดูกข้อเท้า (ankle joint) กล้ามเนื้อขาส่วนล่างและส่วนบน หัวเข่าช่วยป้องกันการบาดเจ็บบริเวณขาและเป็นกิจกรรมการบริหารกายที่ดี ทำให้ปวดและหัวใจมีความอดทนและแข็งแรง **หัวเข่า** กระดูกสะบ้าหัวเข่า (Patella) ได้เคลื่อนไหวเกิดความยืดหยุ่นทำให้เอ็นหัวเข่าแข็งแรงไม่มีปัญหาเรื่องเข่าเสื่อม **ข้อมือ** **ข้อศอก** เขยียดขึ้นตรง นิ้วทั้ง 5 เรียงชิดติดกัน เกร็งข้อมือทั้งสองชิดกัน ทำให้ข้อมือแข็งแรงข้อศอกเขยียดตั้งด้านข้าง หัวไหล่เกิดการเขยียดตั้งไปทางด้านหลัง ทำให้หัวไหล่แข็งแรงขณะที่มีการเคลื่อนไหว **คอ** ทำให้กล้ามเนื้อคอยืดเหยียดขึ้นและลง มีการยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อคอ เกิดความแข็งแรง เอ็นคอไม่ยึดติดไม่ทำให้ปวดคอ เวลานั่งหรือยืนนาน ๆ **หลังส่วนล่าง** เกิดความอ่อนตัว

วิธีปฏิบัติ

ท่าเตรียม ย่อท่าสลับซ้าย-ขวา นับเป็น 1 ทำไปเรื่อย ๆ จนถึงนับ 8 และนับถอยหลังจาก 8 นับถึง 1

ท่าบริหาร มือขวาและมือซ้ายแนบชิดกัน ชูขึ้นเหนือศีรษะ ก้มหน้าลง มือแตะพื้นขณะที่นับจังหวะที่ 1 ถึงจังหวะที่ 4 และยกแขนขึ้นเหนือศีรษะ ขณะที่นับ จังหวะที่ 5 ถึงจังหวะที่ 8

หมายเหตุ ผู้สูงอายุก้มลงแตะพื้น ได้อย่างน้อยระดับกลางหน้าแข้ง และผู้สูงอายุที่มีปัญหากระดูกสันหลังและมีโรคประจำตัว ระวังระมัดระวังในการออกกำลังกายท่านี้

ภาพผนวกที่ 27 ทำชুমือก้มลงแตะพื้น

การผ่อนคลายร่างกาย (Cool-down)

หลังการฝึกตามโปรแกรม ผู้รับการฝึกจะต้องผ่อนคลายร่างกาย โดยยืดเหยียดกล้ามเนื้อ เพื่อช่วยให้ระบบต่าง ๆ ของร่างกาย ได้กลับคืนสู่สภาพปกติ เหมือนกับในขณะก่อนการฝึก ซึ่งมีรายละเอียดในการปฏิบัติดังต่อไปนี้

ท่าที่	กิจกรรม	จำนวนครั้ง
1	ท่าบริหารระบบหายใจ	10
2	ท่าบริหารคอ	10
3	ท่าบริหารเอวและลำตัว	10
4	ท่าบริหารข้อเท้าทรงตัว	10
5	ท่าบริหารไหล่และคอ	10
6	ท่าบริหารกล้ามเนื้อต้นแขน	10
7	ท่าบริหารไหล่ ข้อมือและลำตัว	10
8	ท่าบริหารลำตัวและแขน	10
9	ท่าบริหารหัวไหล่และแขน	10
10	ท่าทรงตัวเหยียดแขน	10

หมายเหตุ: ช่วงการผ่อนคลายร่างกาย มีความจำเป็นเพื่อช่วยให้ระดับการเต้นของหัวใจลดลง และช่วยให้การปรับสภาพร่างกายสู่ภาวะปกติปลอดภัย ใช้เวลา 10 นาที

การผ่อนคลายร่างกาย (Cool-Down)

1. ทำบริหารระบบหายใจ

- วัตถุประสงค์** พัฒนาระบบหายใจโดยหายใจเข้าออกลึก ๆ
- ประโยชน์ที่ได้** ระบบหายใจ แขน ขา ไหล่
- ระบบหายใจ** ทำให้หายใจสะดวกสามารถทำได้ทั้งท่านอน ท่านั่งและท่านยืน
- ไหล่ และแขน** แขนเหยียดขึ้นทำให้ทุกส่วนของร่างกายเกิดการยืดตึงทำให้เพิ่มการเคลื่อนไหวของไหล่
- ขา** เมื่อทุกส่วนของร่างกายเกิดการยืดตึง ก็จะเกิดการดึงตัวของกล้ามเนื้อขา

วิธีปฏิบัติ

ท่าเริ่มต้น ยืนแยกเท้า 1 ช่วงไหล่ หายใจเข้าทางจมูกอย่างช้า ๆ ลึก ๆ ยาว ๆ จนสุด ยกแขนสองข้างขึ้นเหนือศีรษะ เหยียดขึ้นไปให้ตึงที่สุด ต่อไปเอาแขนลงหายใจออกทางปากแขนทั้งสองแนบชิดติดลำตัว นับ 1 ครั้ง

ข้อกำหนดในการปฏิบัติ ปฏิบัติตั้งแต่ท่าเริ่มต้น ปฏิบัติจนครบ 10 ครั้ง

ภาพผนวกที่ 28 ทำบริหารระบบหายใจ

2. ทำบริหารคอ

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อต้นคอ

ประโยชน์ที่ได้ คอ แขน และลำตัว

คอ คอยืดและเพิ่มความตึงของกล้ามเนื้อต้นคอ

แขน แขนช่วยเพิ่มกำลังและการเคลื่อนไหวของต้นแขน

ลำตัว เหยียดตึง เกิดความอ่อนตัวของกล้ามเนื้อด้านข้างลำตัว

วิธีปฏิบัติ

ท่าเริ่มต้น ยืนแยกเท้า 1 ช่วงไหล่ มือประสานกันไว้ที่ต้นคอ เอียงศีรษะไปมาด้านซ้ายและด้านขวา สลับกันซ้ำ ๆ นับเป็น 1 ครั้ง

ข้อกำหนดในการปฏิบัติ ปฏิบัติตั้งแต่ท่าเริ่มต้น ปฏิบัติจนครบ 10 ครั้ง

ภาพผนวกที่ 29 ทำบริหารคอ

3. ท่าบริหารเอวและลำตัว

วัตถุประสงค์ พัฒนาความอ่อนตัวและความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแกน ขา ลำตัวด้านข้างและหัวไหล่

ประโยชน์ที่ได้ แกน ขา ลำตัวด้านข้าง และหัวไหล่

แกนและลำตัวด้านข้าง เกิดความอ่อนตัวของร่างกาย

หัวไหล่ มีการเคลื่อนไหวช่วยยืดกล้ามเนื้อแกนและขา หลังส่วนล่างและข้างลำตัว

วิธีปฏิบัติ

ท่าเริ่มต้น ยืนแยกเท้า 1 ช่วงไหล่ มือซ้ายเท้าขวาเหยียดแขนขวาขึ้นเหนือศีรษะ เอียงลำตัวโดยใช้เอวจนรู้สึกว่าด้านข้างลำตัวด้านนอกยืดออกเอียงลำตัวไปทางด้านซ้ายและขวา นับ 1 ครั้ง

ข้อกำหนดในการปฏิบัติ ปฏิบัติตั้งแต่ท่าเริ่มต้น ปฏิบัติจนครบ 10 ครั้ง

ภาพผนวกที่ 30 ท่าบริหารเอวและลำตัว

4. ทำบริหารข้อเท้าทรงตัว

วัตถุประสงค์ พัฒนาความแข็งแรงให้กับอุ้งเท้า ข้อเท้า น่อง และการทรงตัวของลำตัว

ประโยชน์ที่ได้ อุ้งเท้า ข้อเท้า น่อง และการทรงตัวของลำตัว

อุ้งเท้า ข้อเท้า และน่อง ช่วยเพิ่มความแข็งแรงให้กับอุ้งเท้า ข้อเท้า และน่อง

ลำตัว ลำตัวเหยียดขึ้นเพื่อช่วยในการทรงตัว

แขนและหัวไหล่ เพิ่มกำลังกล้ามเนื้อแขนและหัวไหล่

วิธีปฏิบัติ

ท่าเริ่มต้น ยืนแยกเท้า 1 ช่วงไหล่ ปลายเท้าชี้ไปด้านหน้า จังหวะที่ 1 ยืนเขย่งปลายเท้า โดยยกส้นเท้าขึ้นพร้อมกัน ชูแขนทั้งสองขึ้นเหนือศีรษะ ช่วยบริหารข้อเท้า และการทรงตัว จังหวะที่ 2 ลดส้นเท้าลงพร้อมทั้งลดแขนลงชิดลำตัวไปทางด้านหลัง นับ 1 ครั้ง

ข้อกำหนดในการปฏิบัติ ปฏิบัติตั้งแต่ท่าเริ่มต้น ปฏิบัติจนครบ 10 ครั้ง

หมายเหตุ ยืนเขย่งปลายเท้าโดยยกส้นเท้าขึ้นเหนือพื้นอย่างน้อย 1 นิ้ว

ภาพผนวกที่ 31 ทำบริหารข้อเท้าทรงตัว

5. ทำบริหารไหล่และคอ

วัตถุประสงค์ เพิ่มความตึงของกล้ามเนื้อไหล่ คอ และจะยืดกล้ามเนื้อต้นคอ

ประโยชน์ที่ได้ หัวไหล่ ลำตัว และกล้ามเนื้อต้นคอ

ไหล่ และแขน เกิดการยืดและเพิ่มความตึงของกล้ามเนื้อ

คอ กล้ามเนื้อต้นคอ เกิดการเคลื่อนไหว สามารถยืดกล้ามเนื้อต้นคอได้เป็นอย่างดี

วิธีปฏิบัติ

ท่าเริ่มต้น ยืนแยกเท้าห่างกัน 1 ช่วงไหล่ มือขวาวางที่เหนือหูซ้าย มือซ้ายปล่อยลงข้างลำตัว เอียงศีรษะให้หูขวาดชิดกับไหล่ขวา คงไว้ 5 วินาที ทำสลับข้าง นับ 1 ครั้ง

ข้อกำหนดในการปฏิบัติ ปฏิบัติตั้งแต่ท่าเริ่มต้น ปฏิบัติจนครบ 10 ครั้ง

ภาพผนวกที่ 32 ทำบริหารไหล่และ คอ

6. ทำบริหารกล้ามเนื้อต้นแขน

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อต้นแขนด้านหลัง

ประโยชน์ที่ได้ ต้นแขนด้านหลัง

ต้นแขนด้านหลัง ช่วยเพิ่มการยึดเหยียดหน้าอก หลังส่วนบนและหัวไหล่ ทำให้เกิดการตั้งตัว และเพิ่มความแข็งแรง

วิธีปฏิบัติ

ท่าเริ่มต้น ยืนแยกเท้า 1 ช่วงไหล่ วางมือขวาที่สะบักซ้าย มือซ้ายจับข้อศอกขวา ดึงข้อศอกขวาไปทางไหล่ซ้าย คงไว้ 5 วินาที ทำสลับข้าง นับ 1 ครั้ง

ข้อกำหนดในการปฏิบัติ ปฏิบัติตั้งแต่ท่าเริ่มต้น ปฏิบัติจนครบ 10 ครั้ง

ภาพผนวกที่ 33 ทำบริหารกล้ามเนื้อต้นแขน

7. ทำบริหารไหล่ ข้อมือและลำตัว

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาการเคลื่อนไหวและเพิ่มกำลังกล้ามเนื้อของไหล่ ข้อมือ ลำตัว
ประโยชน์ที่ได้ ไหล่ ข้อมือ ลำตัว

ไหล่ ยืดเหยียดดึง ทำให้เพิ่มกำลังของกล้ามเนื้อแขน ไหล่ และข้อมือ

ลำตัว เหยียดดึงเพิ่มความแข็งแรงของแขน ขา และลำตัว

วิธีปฏิบัติ

ทำเริ่มต้น ยืนแยกเท้า 1 ช่วงไหล่ ยกมือซ้ายเฉียงขึ้นไปทางด้านขวา ให้มือขวาสอดใต้มือซ้าย ดันแขนซ้ายจนชิดลำตัวบิดตัวไปทางด้านขวา ทำสลับข้างซ้าย-ขวา นับเป็น 1 ครั้ง คงไว้ 3 วินาที นับเป็น 1 ครั้ง

ข้อกำหนดในการปฏิบัติ ปฏิบัติตั้งแต่ทำเริ่มต้น ปฏิบัติจนครบ 10 ครั้ง

ภาพผนวกที่ 34 ทำบริหารไหล่ ข้อมือ และลำตัว

8. ทำบริหารลำตัวและแขน

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาความอ่อนตัวของลำตัว ต้นขา ไหล่ แขน เอว ความอ่อนตัวของหลังส่วนล่าง

ประโยชน์ที่ได้

ต้นขา การเอี้อมและคลายเท้าจะช่วยเหยียดกล้ามเนื้อต้นขา และขา

ไหล่ แขน และเอว ช่วยเพิ่มการเคลื่อนไหวของไหล่ แขน และเอว

หลังส่วนล่าง จะช่วยยืดเส้น จะยืดและเพิ่มกำลังส่วนหลัง

วิธีปฏิบัติ

ท่าเริ่มต้น ยืนแยกเท้า 1 ช่วงไหล่ กางแขนออกทั้งสองข้าง ค่อย ๆ ก้มตัวเอามือซ้ายแตะปลายเท้าขวา ทำสลับข้าง นับ 1 ครั้ง

ข้อกำหนดในการปฏิบัติ ปฏิบัติตั้งแต่ท่าเริ่มต้น ปฏิบัติจนครบ 10 ครั้ง

หมายเหตุ ทำบริหารลำตัว, แขน ขณะก้มตัวลงเอามือซ้ายแตะปลายเท้าขวาและทำสลับข้าง ต้องก้มตะ อย่างน้อยระดับหน้าแข้งและผู้สูงอายุที่มีปัญหากระดูกสันหลังและมีโรคประจำตัว ระวังระวังในการออกกำลังกายท่านี้

ภาพผนวกที่ 35 ทำบริหารลำตัว และ แขน

9. ทำบริหารหัวไหล่และแขน

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาความอ่อนตัวของหัวไหล่ แขน และด้านข้างของลำตัว
ประโยชน์ที่ได้

หัวไหล่ กล้ามเนื้อหัวไหล่เหยียดตึง เกร็ง ช่วยพัฒนาให้หัวไหล่เกิดความอ่อนตัว ยืดหยุ่นและแข็งแรง

แขน แขนเกิดการเคลื่อนไหว และมีการยืดกล้ามเนื้อด้านข้างเกิดความอ่อนตัวของร่างกาย

ด้านข้างของลำตัว เกิดการยืดเหยียดจากแขนถึงสะโพก ทำให้กล้ามเนื้อด้านข้างของลำตัวเกิดความอ่อนตัวและแข็งแรง

วิธีปฏิบัติ

ท่าเริ่มต้น ยืนแยกเท้า 1 ช่วงไหล่ ชูมือทั้งสองขึ้นเหนือศรีษะ เอียงลำตัวไปทางด้านซ้าย และด้านขวา นับ 1 ครั้ง

ข้อกำหนดในการปฏิบัติ ปฏิบัติตั้งแต่ท่าเริ่มต้น ปฏิบัติจนครบ 10 ครั้ง

ภาพผนวกที่ 36 ทำบริหารลำตัว

10. ท่าทรงตัวเหยียดแขน

วัตถุประสงค์ พัฒนาความอ่อนตัวของต้นขา สะโพกและแขน

ประโยชน์ที่ได้

ต้นขา ต้นขา มีการยืดเหยียดด้านข้างเกิดความแข็งแรงและสะโพก

แขน เหยียดตึงไปข้างหน้า เกิดการเกร็งของแขนทำให้เกิดความแข็งแรงมีการตึงตัวของแขน ช่วยยืดกล้ามเนื้อลำตัวด้านข้างลำตัว

วิธีปฏิบัติ

ท่าเริ่มต้น ยืนแยกเท้ากว้างเอนหรือเอียงลำตัวไปทางด้านซ้ายขวา ๆ แขนทั้งสองเหยียดตรงไปด้านหน้า ทำสลับข้าง นับ 1 ครั้ง

ข้อกำหนดในการปฏิบัติ ปฏิบัติตั้งแต่ท่าเริ่มต้น ปฏิบัติจนครบ 10 ครั้ง

หมายเหตุ จังหวะที่มีการงอเข่า เข่าไม่ให้เลยปลายเท้า จะเกิดการบาดเจ็บของเอ็นได้

ภาพผนวกที่ 37 ท่าทรงตัวเหยียดแขน

ตอนที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ประกอบด้วยแบบต่อไปนี้

1. แบบประเมินคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุมี 2 ฉบับ ดังนี้

1.1 เป็นแบบประเมินคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบประเมินความรู้สึกรู้สึกต่อตนเอง จำนวน 14 รายการ

ตอนที่ 2 แบบประเมินความรู้สึกรู้สึกต่อชีวิต จำนวน 14 รายการ

1.2 แบบทดสอบความคล่องตัวยืดหยุ่นสำหรับผู้สูงอายุ นำมาจากแบบทดสอบของ คงศักดิ์ ว่าจะนะ จำนวน 3 รายการ ได้แก่ เดินสลับกรวย 8 ฟุต นั่งก้มแตะปลายเท้าบนเก้าอี้ และ วัดความอ่อนตัวของหัวไหล่ และแบบทดสอบการยืดเหยียดลำตัว จำนวน 1 รายการ ได้แก่ เอี้ยวตัวและรวมจำนวน 4 รายการ

2. แบบประเมินค่าความหนักในการออกกำลังกายจากการรับรู้ทางสัมผัส (Rating of Perceived Exertion Methods – RPE)

RPE เป็นการประเมินค่าความหนักในการออกกำลังกายจากการรับรู้ทางสัมผัส โดยเมื่อออกกำลังกายมีความหนักมากขึ้น ผู้ที่ออกกำลังกายจะมีการหายใจแรงขึ้น รู้สึกร้อนและมีเหงื่อออกมากขึ้นจะรู้สึกเหนื่อยและล้า ความรู้สึกเหล่านี้ สามารถแสดงออกมาเป็นตัวเลขได้ด้วยการให้บุคคลนั้น เลือกรหัสที่ปรากฏการรับรู้ทางสัมผัสความหนัก ของการทำงานของร่างกายตนเอง และการประมาณค่าเป็นเรื่องที่ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลและอาจเปลี่ยนแปลงได้วันต่อวัน ซึ่งมีระดับคะแนนเป็น 10 ระดับ ดังนี้ 0) ไม่รู้สึกอะไรเลย, ไม่มีอะไร 0.5) เบามาก ๆ 1) เบามาก 2) เบา 3) ปานกลาง 4) ค่อนข้างหนัก 5 และ 6) หนัก 7 และ 8) หนักมาก 9) หนักมาก ๆ และ 10) รู้สึกออกกำลังกายเต็มที่แล้ว (Borg, 1998: 41)